

זו טות

בית שעורים

לזכר אשת נעורי מילי לבית ברנט.

כידוע הציע הפרופ' ש. קליין ז"ל, לקרוא, כפי שהוא מתבטא: בית שעורים כמו כפר חטים⁽¹⁾. דבהיאי כיד, ח' אנו מוצאים בחלוקת כ"ד משמרות-הכהונה, את שם המשמר הרביעי—שעורים, ואם נקבל את ההנחה כי בית-שעורים הנדונה, נקראת כך על-שם מושב המשמר הרביעי משמר שעורים, דבר זה יתאים גם מנקודת מבט טופוגראפית למקומות מושבם של משמרות הכהונה השכנים. דברי ברקפרא בהלווייתו של רבי, שנשארו לנו אך ורק באחד הטכסטים המרובים המספרים על מותו של רבי: שמעוני אחינו בני ידעיה⁽²⁾, משמשים דוגמה לכך. בזה יתחוויר לנו במה זכתה בית-שעורים זו להיבחר למקום מושב הסנהדרין, מפני שהמקום היה בית-מושב של משמר הכהנים הרביעי — משמר שעורים, ונקרא על שמו של משמר זה. ואולי נמצא גם רמז לתקופה הזאת, בדרש על הפסוק להוציא מִבְּלִי גִלּוֹ — דְּדוֹתוֹ לַמְּשֻׁמֵּר שְׁעָרִים עִיתָהֲלִי⁽³⁾, המרמז על השעה שבה נאלצה הסנהדרין לעבר בחפזן לבית-שעורים מפני לחץ מן החוץ. פעם אחת נזכר מקום זה בתלמוד: מנחם איש כפר-שעורים ואמרי לה: בית-שעורים⁽⁴⁾. הכינוי של האמורא הזה, שהיה בלי כל-ספק ארצישראלי, דבר הנראה ברור מסיפורו שהוא מספר במקום הנ"ל על יהודה וחוקיה בני רבי חייא, כולם אנשי ארץ ישראל, אנו שומעים הד תקופה קדומה מאוד: מנחם איש כפר שעורים, ויש אומרים עליו בית שעורים.

ולעניין החלפת המלה שעורים ב-שערים ראה עתה מאמרו של הפרופ' טורטשינר על הצוער, הצוערים, וצוערי הלוויים⁽⁵⁾; לפי זה אין כל שייכות למלה שעורים שבשמו של המשמר הרביעי, לשעורים בניגוד לחיטים, כפי השערתו של הפרופ' קליין ז"ל בהערתו הנ"ל הנכונה לכשעצמה, יע"כ לפי דבריו הנכונים של פרופ' טורטשינר יוצא כי שם "משמר-שעורים", בא להם מתוך: הצוערים, סוערים שוערים משום שהם: היו נותני תבל בנעימת הלוויים במלאכת השיר במקדש ונקראים במקרא: השוערים, ואין ספק שאלה הם שוערי (סוערי) הלוויים או צוערי-הלוויים; — הם הם אנשי משמר שעורים, שיסדו בצאתם מירושלים את כפר-שעורים, שנקרא לאחר-מכן בית-שעורים.

מתוך ל"ג פעמים שהמלה שְׁעָרָה לנטיותיה ולצורותיה השונות נמצאת בתורה, בנביאים ובכתובים היא כתובה אך ורק פעם אחת בלשון יחיד⁽⁶⁾, ועוד פעם אחת בלשון רבים⁽⁷⁾, בכתבי מלא, כלומר בו"ו אחרי העי"ן, ושאר כל ל"א פעמים היא כתובה חסר (בלי ו"ו אחרי העי"ן). מה תימה, איפוא, אם בתקופה מאוחרת יותר, בתלמודים ובמדרשים כתוב תמיד: בית שעורים, חסר ו"ו, ואין כתיב זה טעון כלל תיקון, כלומר, הוספת ו"ו אחרי העי"ן כפי שהציע הפרופ' קליין זצ"ל, כנזכר לעיל.

יוסף הלפרין

(1) ר' ידיעות תרצ"ו, ע' 109, הערה 1.

(2) ר' קה"ר.

(3) ר' ידיעות המכון לחקר השירה העברית בירושלים ה', ע' קל"ט, משמר ד' — שעורים עיית-הלו.

(4) ר' גידה כ"ו, ע"א.

(5) ר' לשוננו י"ג, בעיקר ע' 112.

(6) ר' יואל א', י"ג.

(7) ר' דבהיאי י"א, י"ג.